

DAHA YEŞİL BİR GELECEĞE DOĞRU*

Çin uzun zamandır kirliliğin azaltılacağına dair söz vermekte, ancak oldukça kısıtlı bir ilerleme göstermekteydi. Özellikle devlet tarafından "kirli endüstriler"e yapılacak herhangi bir müdahalenin toplu iş kaybına neden olacağına muhtemel olarak gözükmesi Çin hükümetini duraksatan büyük bir etken olmuştu. Ancak 2017'nin son aylarından itibaren daha keskin ve kararlı bir şekilde uygulanmaya başlanan kirlilik kontrol politikaları ile kömürden çimentoya, kimyasal fabrikalardan tekstil firmalarına pek çok endüstri bu adımın etkilerini hissetti.

Çoğu küçük ölçekli on binlerce şirket denetimleri sonrasında kirlilik politikalarına uyumsuz uygulamaları nedeniyle kepenk indirmek zorunda kaldı. Pekin çevresinde faaliyet gösteren çelik fabrikalarının üretimlerini yarıya, alüminyum fabrikalarının ise neredeyse üçte birine indirmeleri istendi. Ülkenin kuzey bölgelerinde kömürün yasaklanması, yerine geçecek olan doğalgazın hazır olmaması nedeniyle, vatandaşları kış şartlarına karşı savunmasız bıraktı.

Ekonominin geneli için asıl sorun ise bunun masrafının ne olacağı. Dünyada çevreyi en çok kirleten ülkenin bir anda sıkı çevre koruma politikaları yürürlüğe sokmasının hem Çin'in kendi ekonomisi hem de dünya ekonomisi için bir şok olması kaçınılmaz bir durum. Yaygın endişelerden bazıları bu politikalar ile büyümenin yavaşlaması, üretimin kısıtlanarak ülkede fiyatları arttırması ve hatta bunun Çin'de kendini stagflasyon olarak göstermesi. Bununla birlikte şu ana kadar Çin bu endişelerin hepsini asılsız çıkardı: ülkede büyüme istikrarlı, enflasyon ise kontrollü bir seyir seyretti. Bunun muhtemel açıklamalarından biri bu politikalarının ekonomik etkisinin henüz tam kendini göstermemiş olması olabilir. Başka bir nedeni ise, inanılan aksine, Çin'in çevre standartlarını kendisine çok pahalıya patlamayacak şekilde değiştirebilecek olması.

Açık olan tek şey Çin'in kirlilik politikaları konusunda gözle görülür bir değişime gittiği. Özellikle bu kış Pekin'in havasını temiz bırakmak için uygulamaya sokulan uç politikalar kalıcı olmayacaktır, ancak diğer pek çok politika artık kalıcı bir şekilde yerini alacaktır. Bunlar 2014'te açılan "kirliliğe karşı savaş"ta Çin'in ülkenin havasını, suyunu ve toprağını temizlemek için koyduğu detaylı hedeflerin ve bu yönde attığı radikal adımların bazılarıdır. Bu politikalar gibi "Çevre Koruma Vergisi" 1 Ocak'ta yürürlüğe sokulmuş, geçen ay ise planlanandan daha küçük olmakla birlikte bir karbon vergisi de uygulamaya konulmuş ve dünyada karbon vergisi konusunda en büyük örneği teşkil etmiştir.

Politikaların üretim fiyatlarına uyguladığı yukarı baskı kendini oldukça kuvvetli hissettirmiştir. Çin'in şirketlerinden kapasite kesintilerine gitmelerini istemesi ile kömür ve çelik fiyatlarında görülen artış büyük dikkat çekmiş, ancak benzer etkiler daha küçük endüstrilerde de gözlemlenebilmiştir. Kimyasal endüstrisinde uygulanan kesintiler glifosat gibi yabancı otların temizlenmesinde, günlük hayatta kullanılan kimyasalların

fiyatlarını geçen birkaç ayda 50% artırmış, az bulunan metallerin fiyatlarında bir patlamaya neden olmuştur.

Ancak Çin'in yeni çevre politikasının en büyük sürprizi etkisinin ne kadar büyük olduğu değil ne kadar küçük olduğudur. Kuşkusuz sanayi üretimi beklenenden daha küçük gerçekleşmiştir, ancak 6% civarlarında oldukça sağlıklı bir büyüme göstermeye devam etmektedir. Emtia fiyatlarında görülen artış da genel olarak burada kısıtlı kalmış, enflasyonda kendini negatif bir etki olarak göstermemiştir.

Bu gidişatın kendini koruyabileceğini göstermek için üç faktör öne sürülebilir. İlki; her ne kadar çelik ve kömür sanayinin devasa bir boyuta sahip olduğuna inanılsa da aslında Çin ekonomisinde küçük ve giderek de küçülen bir paya sahip olmalarıdır. Çin artık büyümesinde sanayinin azalan bir öneme sahip olduğu bir noktaya gelmiştir. Yaklaşık 4 milyon çalışanın endüstriyel kapasitedeki kesintiler ile işini kaybetmesi beklenmektedir. Ancak, gıdadan sağlığa, hizmet sektöründeki yüksek işçi talebi bunun etkisini oldukça azaltacaktır.

İkinci olarak fiyatlardaki artışlar kendilerini oldukça tekil olarak göstermiş ve diğer fiyatlara sıçramamıştır. Kirlilik ile mücadele eden politikaların uygulamaya konulması ile atak yapan kömür ve çelik fiyatlarının da durgun bir seviyeye gerilemeye başlamış olması, fiyatlarının bir enflasyon patlamasına neden olmayacaklarına delil olarak gösterilebilir. Ekonominin geneli için ise üreticilerin daha yüksek fiyatlara kavuşması, zaten çoğunun yüksek borçlarla varlığını devam ettirdiği de göz önüne alınırsa, borçlarını ödemeleri için bir fırsat sunacak, bilançolarını güçlendirerek Çin ekonomisindeki riskleri azaltacak ve daha sağlıklı bir hale getirecektir.

Son olarak ise yeşil politikaların kendilerinin de ekonomik büyüme ve istihdamda bir rol oynaması muhtemeldir. Çin yalnızca 2017'de 55 gigawatt güneş enerjisi kapasitesi kurmuştur. Bu dünyadaki diğer ülkelerin kurulu kapasitelerinden daha fazladır. Çin ayrıca elektrikli araç üretiminin 40%'ını da elinde tutmaktadır.

Peki ekonomik dezavantajları bu kadar sınırlı ise Çin'in bu politikaları şimdiye kadar uygulamaya koymasının önündeki engeller nelerdi? En büyük etken büyük ihtimalle kararların yerel yönetimde olması ve yöneticilerin kendi elleri ile bölgelerindeki şirketleri yok etmek istememesiydi. Ulusal bir perspektifin benimsenmesi ile yeşil ekonomiye geçişteki bu kayıplar ve kazançlar daha açık gözükcek ve uygulamada daha az tepkiyle karşılanacaktır. Çin ise hem kayıplarını karşılayacak hem de tüm kârını toplayacaktır.